チベット語文語文法

レッスン９

1. 名詞化した動詞に付くདང་

དང་ は「と、and」に当たるが、特に物語り文においては、場面が次々に移り変わっていく場合に名詞化した動詞に付いて「〜して、〜して」というニュアンスで用いられる。日本語では訳さなくていいことが多い。

དེས་ཁྱིམ་བདག་ཅིག་ལས་གླང་ཞིག་བརྙས་ཏེ། ཉིན་པར་སྤྱད་ནས་གླང་དེ་ཁྲིད་དེ་ཁྱིམ་དུ་སོང་བ་དང་། དེ་ན་ཁྱིམ་བདག་ནི་ཟན་ཟ་སྟེ། དབྱུག་པ་ཅན་གྱིས་གླང་དེ་ཁྱིམ་གྱི་ནང་དུ་བཏང་བ་དང་། གླང་སྒོ་གཞན་ཞིག་ཏུ་སོང་ནས་སྟོར་རོ།
「彼はある家長から一頭の牛を借りて、昼間使ってから、その牛を連れてその家に行った。そのとき、家長は食事をしていた。ユクパチェンはその牛を家の中へと放した。牛は別の戸口に行って逃げてしまった。」

＊ཁྱིམ་བདག་「家長、施主」、གླང་「牡牛」、རྙ་བ། (ཐ་དད་པ། བརྙས་པ། བརྙ་བ། རྙོ།)「借りる」、ཉིན་པ་(=ཉིན་མོ་) 「昼間」

＊སྤྱོད་པ། (ཐ་དད་པ། སྤྱད་པ། སྤྱད་པ། སྤྱོད།)「行う、運用する、行じる、享受する、利用する」

＊འཁྲིད་པ། (ཐ་དད་པ། ཁྲིད་པ། འཁྲིད་པ། ཁྲིད།)「引く、導く、指導する」、ཁྱིམ་「家宅、家庭」

＊འགྲོ་བ། (ཐ་མི་དད་པ། ཕྱིན་པ་ または སོང་བ། འགྲོ་བ། སོང་།) 「行く」

＊ཟན་「食事」、ཟ་བ། (ཐ་དད་པ། བཟས་པ། བཟའ་བ། ཟོ།)「食べる」

＊དབྱུག་པ་「棒、杖」＞དབྱུག་པ་ཅན་「杖を持つもの」ただしここでは固有名詞。サンスクリット語ではDandin

＊གཏོང་བ། (ཐ་དད་པ། བཏང་བ། གཏང་བ། ཐོང་།)「与える、逃がす、釈放する、投げ出す、派遣する」

＊སྟོར་བ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化)「失われる」

2. 節に用いられる具格助詞

述語（主に動詞）に པ་ / བ་ が付いて名詞化した節に具格助詞 ས་ が付くと、理由を表す。

དེ་ལྟར་འཁོར་བའི་ཉེས་དམིགས་དེ་དག་ཤེས་པས། སྲིད་པའི་བདེ་བ་ལས་བློ་ལྡོག་པ་ཡིན་ནོ།
「以上のように輪廻のそれらのデメリットを知ることによって、〔輪廻の〕生存〔における〕安楽から意識が翻る。」

＊ཉེས་དམིགས་「欠点、欠陥、デメリット」、སྲིད་པ་「存在、生存、輪廻」

＊ལྡོག་པ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化)「回帰する、戻る、帰る、止む、逆向きになる」

3. 理由・目的を示すཕྱིར་

節（名詞化した動詞、ただし、詩などの音韻の関係で པ་ / བ་ が省略されることがある）に属格助詞が付いてཕྱིར་に接続し、理由または目的を表す。原則的には、主節よりも前に来ている場合には、文脈により理由または目的を表す。ただし、ཕྱིར་ན་ と ན་ が添えられた場合には理由を表し、ཕྱིར་དུ་ と དུ་ が添えられた場合には目的を表す。主節に後続する場合には理由を表す。多くの場合主節は接続助詞のསྟེ་ (ཏེ་, དེ་) で終わっている。

སེམས་ཆོས་ཉིད་དུ་རྟོགས་པའི་ཕྱིར་མཁྱེན་པ་ཡིན་ནོ།
「心は法性であると理解しているので、〔それは〕智慧である。」
དོན་ལ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་དང་། མེད་པར་འཛིན་པ་གཉིས་ཀར་སྐྱོན་ཅན་ཡིན་ཏེ། རྟག་ཆད་གཉིས་ཀྱི་མཐར་ལྟུང་བའི་ཕྱིར་རོ།།
「対象を存在していると捉えることも存在していないと捉えることも、いずれも間違っている。なぜならば、〔前者は〕常住〔であるという、後者は〕虚無〔であるという〕２つの極論に陥っているからである。」

＊གཉིས་ཀར་「両方とも」、སྐྱོན་ཅན་「過失を持っている、欠点を持っている」

＊ཆད་པ་「断絶」＞རྟག་ཆད་「常断」、མཐའ་「果て、極端、辺」、ལྟུང་བ། (ཐ་མི་དད་པ། ལྟུངས་པ། ལྟུང་བ།)「陥る、堕落する」

།བདག་ཏུ་འཛིན་པ་བཟློག་པའི་ཕྱིར། །ཕུང་པོ་ཁམས་སོགས་བསྟན་པ་ཡིན།
「我執を翻すために蘊界などが説かれた」

＊ཟློག་པ། (ཐ་དད་པ། བཟློག་པ། བཟློག་པ། ཟློག)「否定する、翻す」

ཆོས་ཕྱིར་དཀའ་བ་སྤྱད་'''
「法のために苦行を行うべきである」
ཅིའི་ཕྱིར་「何のために・・・」
དེའི་ཕྱིར་「それゆえ」

4. 動詞に於格助詞 ལ་དོན་བདུན་ が付く場合

動詞同士を結びつける場合、あるいは節を連用修飾節にする場合がある。文法的な解釈よりも、ལ་དོན་བདུན་ の用法の一環として個々のコンテキストのニュアンスを以下の訳文から理解するのがよい。

4.1 複合動詞を作る働き

ཆོས་བྱེད་དུ་མི་ཁོམས།
「法を行う暇がない」

＊ཁོམ་པ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化)「暇がある」ここではས་が付いた形で用いられている。

སྙམ་དུ་བསམ་པའོ།
「・・・であると考えるのである」

＊སྙམ་པ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化)「思う、考える、・・・と〔思う〕」

ཆོས་མ་གསུངས་པར་བཞུགས་པ་'''
「法を説かずに〔座って〕いらっしゃった」

4.2 英語のthat節を作るthatと同じ働き

以下は、精神的な活動を表す動詞の前に来て、その内容を示す節を作る ལ་དོན་བདུན་ の例である。ただし、ལ་ と ན་ はこの意味では使われない。

འཁོར་བ་མ་སྟོངས་བར་དུ་མྱ་ངན་ལས་མི་འདའ་བར་གསོལ་བ་འདེབས་པ…
「輪廻が無くならない間、涅槃しないと祈願する」

＊སྟོང་པ། (ཐ་མི་དད་པ། སྟོངས་པ། སྟོང་པ།)「尽きる、空になる、無くなる」、མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ།「涅槃する」

ཁྱོད་ཀྱིས་བསྟན་བཅོས་འདི་བསྟན་དུ་གསོལ།

「この論書を教えてください。」「あなた」はབསྟན་の動作主を表す具格。ここでは日本語に訳せない。

སྟོང་པ་ཉིད་བསྒོམས་པས་སྡིག་པ་བྱང་བར་གསུངས་སོ།

「空性を修習したことによって罪が浄化されるとお説きになった」

4.3 否定的な節の後で

「〜することなく」「〜せずに」といった意味を表す。

སངས་རྒྱས་ས་ལ་གནས་པའི་འཕགས་པ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་སྤྲུལ་པའི་སྐུར་བསྟན…
「仏は、単に、地に止まっている聖者だけではなく、化身として〔自らを〕示した」

＊སྤྲུལ་པའི་སྐུ་「化身、変化身」

བསམ་གཏན་མེད་པར་ཡང་ནི་ཤེས་རབ་མེད།
「禅定なくして、さらに智慧ない」

4.4 順接とも逆接とも限定されない接続助詞としての用法

།ངོ་བོ་སྟོང་ལ་རང་བཞིན་གསལ།
「それ自体は空であり、自性は輝く」
།འཁྲུལ་མ་མྱོང་ལ་གྲོལ་མ་མྱོང་།
「迷乱したこともなく、解脱したこともない」

＊མྱོང་བ་「〜したことがある」過去の経験を表す助動詞

ཚིག་འཛིན་ལ་དོན་མི་འཛིན་པ། དོན་འཛིན་ལ་ཚིག་མི་འཛིན་པ།
「言葉は理解しているが意味は理解していない。意味は理解しているが言葉は理解していない。

＊ཚིག་「言葉」

4.5 時を表す名詞とともに

དུས་སུ་「〜のとき」
སྐབས་སུ་「〜の際、〜の折」
བར་དུ་「〜まで、〜の間」

ཐོག་མར་ཐོ་རངས་ལྡང་བའི་དུས་ལ་བབ་པ་ན།

「最初、夜が明けた時に至って」

　＊ཐོག་མ་「最初」＞ལ་དོན་ が付いて副詞化。ཐོ་རངས་「夜明け」、ལྡང་བ། (ཐ་མི་དད་པ། ལྡངས་པ། ལྡང་བ།)「立つ、起こる、立ち上る」

　＊འབབ་པ། (ཐ་མི་དད་པ། བབ་པ། འབབ་པ།)「降りる、落ちる、至る」

གྲུབ་པ་ཞིག་མ་ཐོབ་བར་དུ་བདག་གིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་བྱ་བ་མི་སྒྲུབ།

「〔何らかの(=ཞིག་)〕悉地（しっぢ、密教的な覚りの成就）を得るまでは、私は世間における行為を成就しようとは思わない。」

　＊བར་དུ་ は、その前に否定を伴い、「～しない間」という意味になるが、訳すときは「～するまで」とする。

　＊否定辞のམི་は動詞の現在形について、主体的な否定「～するつもりはない、してはならない、しないつもりだ」などのニュアンスを表す。

5. 接続助詞の ན་

　ལ་དོན་བདུན་ の１つ ན་ は、པ་ / བ་ がついて名詞化した動詞に付くときは、「～のとき」の意味だが、動詞自体に直接付く接続助詞の場合には、「～ならば」という仮定の意味を表すのが原則である。ただし、両者共に訳をするときには適宜コンテキストに合わせて「とき」と「ならば」を入れ替えることもできる。

།འཁོར་བའི་ཉེས་དམིགས་མཐོང་བ་ན། །སྐྱོ་བའི་སེམས་ནི་རབ་ཏུ་སྐྱེ།

「輪廻のデメリットを見たとき、〔輪廻を〕遠離したいという気持ちが生じる。」

　＊སྐྱོ་བ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化)「悲嘆する、嫌悪する、遠離する」

མེ་ཞིག་ཡོད་ན་དུ་བ་འབྱུང་ངོ་།

「火があれば煙が生じる」

　＊དུ་བ་「煙」

ངའི་སྤྱོད་པ་ལ་བལྟས་ན་སྨྱོ་བ་འདྲ།

「私の行いを見たならば、狂人のようだ〔と思うだろう〕。」

　＊སྨྱོ་བ། (ཐ་མི་དད་པ། སྨྱོས་པ། སྨྱོ་བ།)「狂っている」

གལ་ཏེ་དངོས་པོ་ཡིན་ན་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་འདུས་བྱས་སུ་འགྱུར་རོ། འདུས་བྱས་ཡིན་ན་མཐར་འཇིག་པར་འགྱུར་རོ།

「もし〔涅槃が〕実在であるならば、涅槃は有為となってしまうであろう。有為であるならば最後に消滅してしまうであろう。」

　＊འཇིག་པ། (ཐ་མི་དད་པ། ཞིག་པ། འཇིག་པ།)「崩壊する、壊滅する、消滅する」

6. 助動詞

　チベット語の動詞の変化は非常に限られている。それ自体で時制を表すことはできないし、動詞に様々なニュアンスを追加するため助動詞が用いられる。助動詞の用い方は、動詞を名詞化する པ་ / བ་ に ལད་དོན་ を付けて པར་ / བར་ として助動詞に接続させることが多い。

6.1 助動詞 འགྱུར་

　もともとは「～になる」という動詞であるが、現在形では未来を表し、完了形 གྱུར་ は完了を表す。もともとの動詞が未来形や完了形を持っている場合にも、持っていない場合にも用いられる。

།དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་སྐྱབས་སོང་བ། །འཇིགས་པ་མེད་པ་ཐོབ་པར་འགྱུར།
「三宝に帰依したものは、畏れのない〔境地〕を獲得するであろう。」

　名詞に直属する場合には、もともとの「なる、なった」の意味をとどめる。

འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་པ་
「子どもになっている文殊」

　＊འཇམ་དཔལ་དབྱངས「文殊」、གཞོན་ནུ་「少年、若者、童子」文殊は16歳の姿で現れる。

མ་གྱུར་འགྲོ་དྲུག་སེམས་ཅན་རྣམས་
「母であった六道の有情たち」

　＊མ་「母」、འགྲོ་བ་「有情、〔輪廻の六〕同・趣」འགྲོ་བ་は動詞もあるが、ここでは名詞。

འཁོར་བའི་རྒྱུའི་གཙོ་བོའི་རྩ་བར་གྱུར་པ་ནི་མ་རིག་པའོ།
「輪廻の主要な原因の根本となっているのは無明である。」

　＊～གྱི་གཙོ་བོ་「～の主要なもの、主要な～」

6.2 助動詞 བྱེད་པ་

　もともとは「行う、する、（英語の）do」という意味の動詞だが、助動詞として བྱེད་པ། བྱས་པ། བྱ་བ། བྱོས། (現在・完了・未来・命令) と変化して、動詞にそれぞれ使役、完了、当為（「されるべき」、単なる受け身のこともある）、命令の意味を付け加える。

ལམ་སྟོན་པར་བྱེད་པ་སངས་རྒྱས་དཀོན་མཆོག་དང་། ལམ་དུ་གྱུར་པ་ཆོས་དཀོན་མཆོག་དང་། ལམ་སྒྲུབ་པའི་གྲོགས་སུ་གྱུར་པ་དགེ་འདུན་དཀོན་མཆོག་
「道を説く仏という宝、道となっている法という宝、道を成就する友となっているサンガという宝」

　＊སྟོན་པ།「説く」ここでは使役にするというよりも、他動詞であることを強調している。

　＊6.1で説明した ལ་དོན་ ＋ གྱུར་པ་ という用法も使われている。

དེ་ལྟར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་སྦྱིན་པའི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱས་ནས། བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱ་བར་འགྱུར་རོ།
「以上のように、諸菩薩は布施波羅蜜を完成して、無上正等覚に現等覚するであろう。」

　＊ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ། 「完成する」、འཚང་རྒྱ་བ། 「覚る」

　＊ここではའགྱུར་བ་とབྱེད་པ་という２つの助動詞が完了と未来の意味で用いられている。

ཤེས་པར་བྱ་བ་「知られるべきである、知られるべきこと、知られるもの」

ཤེས་པར་བྱོས།「知りなさい」

ཐར་པར་བྱེད་པ་「解脱させる」＜ ཐར་པ་「解脱する」
གླིང་བཞི་འོད་ཀྱིས་སྣང་བར་བྱེད་པའི་ཉི་མ་དང་ཟླ་བ་གཉིས་ཀྱང་
「四洲を光によって照らす日月の２つもまた」

　＊གླིང་བཞི་「四洲＝南贍部(せんぶ)洲・東勝身洲・西牛貨(ごけ)洲・北倶盧(くる)洲」

6.3 その他の助動詞

ནུས་པ་「～できる」
རུང་བ་「～できる、適している」
ཐུབ་པ་「～できる」
དགོས་པ་「～するべきである、～する必要がある」
བཟོད་པ་「～するに耐える」
ཡོང་བ་ 未来、སོང་བ་ 過去

དལ་འབྱོར་གྱི་མི་ལུས་འདིས་མི་དགེ་བ་སྤོང་ནུས་པ། དགེ་བ་བསྒྲུབ་ནུས་པ། འཁོར་བའི་རྒྱ་མཚོ་ལས་བརྒལ་ནུས་པ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ལམ་ལ་བགྲོད་ནུས་པ། རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཐོབ་ནུས་པ་ཡིན་ནོ།
有暇具足のこの人身は不善を断じることができ、善を成就することができ、輪廻の大海を越えることができ、菩提への道を歩むことができ、等覚を得ることが出来るのである。」

　＊བགྲོད་པ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化) 「行く」

རྩ་བ་ཤེས་རབ་ལས་ཀྱང་། གང་དག་སྟོང་པ་ཉིད་བལྟ་བ། །དེ་དག་གསོར་མི་རུང་བར་གསུངས། །ཞེས་གསུངས་སོ། །གསོར་ཅི་ལྟར་མི་རུང་ཞེ་ན། དཔེར་ན་ནད་པ་ལ་འཁྲུ་སྨན་བཏང་བས། ནད་དང་འཁྲུ་སྨན་གཉིས་ཆར་འཁྲུས་ན་ནད་སོས་པ་ཡིན་ལ། ནད་འཁྲུས་ནས་འཁྲུ་སྨན་མ་ཞུ་ན། ནད་པ་གསོར་མི་རུང་སྟེ། འཆི་བར་འགྱུར་རོ།
「『中論』にも、空性を〔自らの見解として〕見るものたちは、治療することができない、とおっしゃっている。どうして治療することができないのか、と問うならば、たとえば病人に対して下剤を投与することによって病と下剤の両方ともを下すならば病気は治るが、病を下した後、下剤が消化されないならば、病人を治療することはできず、死んでしまうであろう」

　＊རྩ་བ་ཤེས་རབ་「中論」

　＊ལྟ་བ། (ཐ་དད་པ། བལྟས་པ། བལྟ་བ། ལྟོས།)「見る、観察する」、གསོ་བ། (ཐ་དད་པ། གསོས་པ། གསོ་བ། གསོས།)「育てる、養生する（病を治す）」

　＊ཞེ་ན་「～と問うならば」、དཔེ་「喩え、例」＞དཔེར་ན་「たとえば」

　＊འཁྲུ་བ། (ཐ་མི་དད་པ། འཁྲུས་པ། འཁྲུ་བ།)「腹を下す」、སོས་པ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化)「繁殖する、増大する、回復する、復元する」

　＊ཞུ་བ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化)「溶かす、消化する」

དེ་ཀུན་གྱིས་ཀྱང་སྐྱབས་མི་ཐུབ་པས་སྐྱབས་གནས་མ་ཡིན་ཏེ།
「それら全て（自在天や梵天、マハーデーヴァ、土地神、龍など）も救護することができないので、帰依の対象ではない。」

　＊སྐྱབས་པ། 「救護する、救護者」＞སྐྱབས་གནས་「救護するもの、帰依の対象」

བླ་མེད་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་དེའི་རྒྱུ་དང་། དེ་སྒྲུབ་པའི་རྟེན་གྱི་གང་ཟག་དང་། དེ་སྒྲུབ་པ་ལ་བསྐུལ་བའི་རྐྱེན་དང་། དེ་སྒྲུབ་པའི་ཐབས་དང་། དེ་གྲུབ་པའི་འབྲས་བུ་དང་། དེ་གྲུབ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་རྣམས་ཤེས་དགོས་པའོ།

「その無上菩提の原因と、それを成就する拠り所である人と、それを成就するように促す縁と、それを成就する方法と、それが成就した結果と、それが成就したのちの仏の諸々の御業を知る必要がある（知らなければならない）。」

＊རྟེན་「拠り所」＜རྟེན་པ།「依る」、སྐུལ་བ། (ཐ་དད་པ། བསྐུལ་བ། བསྐུལ་བ། སྐུལ།)「激励する、促す、勧める」

＊འཕྲིན་ལས་「事業、功績（敬語）」ཕྲིན་ལས་とも書く。

དེ་ལྟ་བུའི་རིགས་པ་དེས་དཔྱད་པ་ན་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་ཙཾ་ཟད་ཀྱང་མ་རྙེད་པ་ལ་དཔྱད་མི་བཟོད་པ་ཞེས་ཟེར་ལ་རིགས་པ་དེས་མ་རྙེད་པ་ཙམ་གྱིས་ཁེགས་པ་མིན་གྱི། ཡོད་ན་རིགས་པ་དེས་འགྲུབ་དགོས་པ་ལས་དེས་མ་གྲུབ་ན་ཁེགས་པ་ཡིན་ནོ།།
「そのような、その論理によって考察する、あるいは探し求めたとき、生起などは少しも得られないことを、考察に耐えないと言うのであり、得られないだけで否定されるのではなく、存在するならば、その論理によって成立するはずであるのに、その〔論理〕によって成立しないならば否定されるのである。」

＊རིགས་པ་「論理、正理（無自性を考察する正しい論理）」

＊དཔྱོད་པ། (ཐ་དད་པ། དཔྱད་པ། དཔྱད་པ། དཔྱོད།)「分析する、詳察する、考察する、伺察する」

＊རྙེད་པ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化)「得る、獲得する、認識する」、ཟེར་བ།「言う」

＊ཁེག་པ། (ཐ་མི་དད་པ། ཁེགས་པ། ཁེག་པ།)「破滅する、消失する、否定される」

＊動詞に直属するཀྱི་ (属格助詞)は「Aであって、Bではない」あるいは「Aではなく、Bである」という肯定・否定の対比を表す。

＊動名詞に付くལས་ (従格助詞) は、「〜であるが、〜であるのに」という逆接を表す。

7. 動名詞をつくる བྱ་

動詞に པར་བྱ་ / བར་བྱ་ が付くと「〜されるべきである」という助動詞の意味になるが、動詞に直接 བྱ་ が付くと、「〜されるべきもの」という名詞になる。

ཤེས་བྱ་「知られるべきもの、知られるもの、所知、認識対象」
འདུལ་བྱ་「教化されるべきもの、所化」
རེག་བྱ་「触れるもの、〔色声香味触法の中の〕触」
བསླབ་བྱ་「学ばれるべきもの、学処」この場合の処は対象の意味。戒定慧の三学の対象。
དགག་བྱ་「否定されるべきもの、否定対象」自性ないしは我。

ཤེས་བྱ་སྡུག་བསྔལ་བདེན་པ། སྤང་བྱ་ཀུན་འབྱུང་བདེན་པ། ཐོབ་བྱ་འགོག་པའི་བདེན་པ། བསྟེན་བྱ་ལམ་གྱི་བདེན་པའོ།
「知られるべきものは苦諦、断じられるべきものは集諦、得られるべきものは滅諦、用いられるべきものは道諦である。」

練習問題

次のチベット語を日本語に訳しなさい。

1.
སྐྱིར་ལུས་སེམས་ཀྱི་ཚོགས་པ་མི་རྟག་པས་གཡར་པོ་ལ་བདག་ཏུ་མ་འཛིན།
　＊ཚོགས་པ་「集まり、集合体」、གཡར་པོ་「借りた物、借り物」、A ལ་ B ཏུ་ (དུ་, པར་) འཛིན་པ།「AをB〔である〕と捉える」
འགྲོ་ན་ལམ་མི་རྟག་པས་གོམ་པ་ཆོས་ཕྱོགས་སུ་འདོར།
　＊གོམ་པ་「歩くこと、歩み」、འདོར་བ། (ཐ་དད་པ། དོར་བ། དོར་བ། དོར།)「投げる、投げ捨てる、捨てる、放擲する」
འདུག་ན་གནས་མི་རྟག་པས་དག་པའི་ཞིང་ཁམས་ཡིད་ལ་བྱ།
　＊ཞིང་ཁམས་「仏国土、浄土」、ཡིད་ལ་བྱེད་པ།「認識対象に心や注意を向けさせる知、作意」
བཟའ་བཏུང་དང་ལོངས་སྤྱོད་མི་རྟག་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཟས་སུ་ཟ།
　＊བཟའ་བཏུང་「飲食物、飲み物と食べ物」、ལོངས་སྤྱོད་「財産、利用、享受、消費」
ཉལ་ན་གཉིད་མི་རྟག་པས་འཁྲུལ་པ་འོད་གསལ་དུ་སྦྱོངས།
　＊ཉལ་བ། (ཐ་མི་དད་པ། ཉལ་བ། ཉལ་བ། ཉོལ།)「眠る、寝る、寝て休息する」＞གཉིད་「睡眠、意識昏迷」
　＊སྦྱོང་བ། (ཐ་དད་པ། སྦྱངས་པ། སྦྱང་བ། སྦྱོངས།)「学習する、陶冶する、供給する、消去する」
འབྱོར་ན་ནོར་མི་རྟག་པས་འཕགས་པའི་ནོར་བདུན་བསྙེན།
　＊འབྱོར་བ། (ཐ་མི་དད་པ།)「到達する、財産がある、金持ちである」
　＊འཕགས་པའི་ནོར་བདུན་「七聖財（信、戒、聞、捨、慚、愧、慧）」
　＊སྙེན་པ། (ཐ་དད་པ། བསྙེན་པ། བསྙེན་པ། སྙེན།)「近くに行って仕える・修行する・成就する」
གཉེན་གྲོགས་དང་སྲིད་སྡེ་མི་རྟག་པས་དབེན་པར་ངེས་འབྱུང་ལ་བསྐུལ།
　＊གཉེན་གྲོགས་「友だち、親類」、སྲིད་སྡེ་「親族、近郊」、དབེན་པ་「静かな所」
　＊ངེས་འབྱུང་「出離、遠離」輪廻から出て解脱に至りたいと願い心
　＊སྐུལ་བ། (ཐ་དད་པ། བསྐུལ་བ། བསྐུལ་བ། སྐུལ།)「忠告する、勧める、励ます、促す」
ཆེ་བཙན་དང་སྙན་གྲགས་མི་རྟག་པས་རྟག་ཏུ་དམན་ས་བཟུང་།
　＊ཆེ་བཙན་「威厳があること、権力があること」、སྙན་གྲགས་「名声」、དམན་ས་འཛིན་པ།「謙虚でいる」
སྨྲ་བའི་ཚིག་མི་རྟག་པས་བཟླས་བརྗོད་དང་ཁ་ཏོན་ལ་བསྐུལ།
　＊སྨྲ་བ། (ཐ་དད་པ། སྨྲས་པ། སྨྲ་བ། སྨྲོས།)「話す、謂う」、བཟླས་བརྗོད་「念誦（ねんじゅ）」真言を唱えること
　＊ཁ་ཏོན་「経典の読誦」
དད་པ་དང་ངེས་འབྱུང་མི་རྟག་པས་དམ་བཅའ་བརྟན་པོ་ལ་བརྩོན།
　＊དམ་བཅའ་「誓い、宣誓、宣言、約束」、བརྟན་པོ་「堅固な」、བརྩོན་པ། (ཐ་དད་པ། 無変化)「努力する、精進する」
འདུ་ཤེས་དང་རྣམ་རྟོག་མི་རྟག་པས་མི་གཞི་བཟང་པོ་ལ་བསླབ།
　＊མི་གཞི་「人の習性、性格」
ཉམས་དང་རྟོགས་པ་མི་རྟག་པས་ཆོས་ཉིད་ཟད་པ་ལ་སྐྱོལ་་་
　＊ཉམས་「経験、感受、外に現れる態度、性質、内情」、རྟོགས་པ་「覚り、理解、認識」
　＊འཛད་པ། (ཐ་མི་དད་པ། ཟད་པ། འཛད་པ།)「尽きる」
　＊སྐྱོལ་བ། (ཐ་དད་པ། བསྐྱལ་བ། བསྐྱལ་བ། སྐྱོལ།)「送る、運ぶ、導く、送り出す、依拠する」

2. སྣང་ལ་རང་བཞིན་མེད་པ་གསལ་ལ་རྟོག་པ་མེད་པ།

　＊སྣང་བ། 「現れている、見える」、གསལ་བ།「現れる、輝く、明瞭になる、出現する」

3. ངས་ལུས་སྲོག་ལ་མ་བལྟས་པར་རྒྱ་གར་ལ་ཕྱིན༔

　＊ལུས་སྲོག་「身命」、ལྟ་བ། (ཐ་དད་པ། བལྟས་པ། བལྟ་བ། ལྟོས།)「見る、観察する、考察する、執着する、顧みる」

4. །འཁོར་བ་མ་སྟོངས་བར་དུ་ནི། །དཔལ་ལྡན་བླ་མ་བཞུགས་སུ་གསོལ།

　＊བར་「間」＞བར་དུ་「～の間、～まで」

5. ནཱ་རོ་པ་དང་མཇལ་དུ་བྱོན་པར་དགོངས༔

6. མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་གོ་འཕང་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་ཐབས་དེ་ནི་ལམ་གྱི་ངོ་བོ་ཡིན།

7. གལ་ཏེ་རང་ཕོར་སྐྱེ་བ་ཡིན་ན། མ་ལ་ཆགས་པ་སྐྱེ་ལ། ཕ་ལ་ཞེ་སྡང་སྐྱེ་བར་འགྱུར་རོ།

　＊ཕོ་「男」、མ་「母」、ཕ་「父」

8. རང་གི་ལུས་སྣང་སྟོང་གཟུགས་བརྙན་དང་། ངག་གྲགས་སྟོང་བྲག་ཅ་དང་། སེམས་དྲན་སྟོང་སྒྱུ་མ་དང་མཚུངས་པར་གཏན་ལ་དབབ་པར་བྱ།

　＊སྣང་སྟོང་「空なる現れ」、གཟུགས་བརྙན་「鏡像」、གྲགས་སྟོང་「空なる響き」、

　＊བྲག་ཅ་「こだま」、དྲན་སྟོང་「空なる記憶」、དང་མཚུངས་པ་「～と似ている、～と等しい」

　＊གཏན་ལ་འབེབས་པ། (ཕབ་པ། དབབ་པ། ཕོབ།)「確定する、決択する」

9. བོད་གངས་ཅན་གྱི་གདུལ་བྱ་རྣམས་འདུལ་ཕྱིར་ངའི་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་མངའ་གསོལ་བ༔

　＊གདུལ་བྱ་「所化、教化対象」、འདུལ་བ། (ཐ་དད་པ། བཏུལ་བ། གདུལ་བ། ཐུལ།)「陶治する、教化する、調伏する」

　＊རྒྱལ་ཚབ་「替わりの勝者」、མངའ་བ་「力」、མངའ་གསོལ་བ།「力を与える、推戴する、就ける、保証する」

10. བདུན་ཕྲག་བདུན་དུ་ཆོས་མ་གསུངས་པར་བཞུགས་པ༔

　＊བདུན་ཕྲག་བདུན་དུ་「七週間、七日を七回」

11. སྡིག་པ་མ་སྤངས་པ་ལ་འཁོར་བ་ལས་ཐར་དུ་རེ།

　＊རེ་བ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化)「希望する、望む」

12. །བརྗོད་པར་དཀའ་བའི་སེམས་ཉིད་ལས། །འཁོར་འདས་ཀྱི་ཆོ་འཕྲུལ་སྣ་ཚོགས་ཤར།

　＊ཆོ་འཕྲུལ་「神変、心身の訓練をして得られた力によって幻を作り出して見せること」

　＊སྣ་ཚོགས་「種々の、様々な」

13. བླ་མའི་བཀའ་བཞིན་བསྒྲུབས་པས་བརྒྱུད་པའི་བྱིན་རླབས་དང་ལྡན་པ།

　＊བཀའ་「お言葉」、སྒྲུབ་པ། (ཐ་དད་པ། བསྒྲུབས་པ། བསྒྲུབ་པ། སྒྲུབ།)「修行する、成就する、論証する」、བརྒྱུད་པ་「伝わってきた、伝統の」

14. སྡིག་པ་མ་བྱང་བར་འཆི་དོགས་ཡོད་པས་མྱུར་དུ་སྦྱོང་དགོས་སོ།

　＊འབྱང་བ། (ཐ་མི་དད་པ། བྱང་བ། འབྱང་བ།)「清浄である、浄化されている、消失する」、མྱུར་དུ་「急いで、すぐに」

　＊སྦྱོང་བ། (ཐ་དད་པ། སྦྱངས་པ། སྦྱང་བ། སྦྱོངས།)「を浄化する」

15. བཅོས་མིན་གྱི་མོས་གུས་དང་ལྡན་པས་བསྒྲུབས་ན་དངོས་སུ་ཞལ་མཐོང་བར་ཐེ་ཚོམ་མེད་དོ།

　＊བཅོས་མིན་「作り物でない、真正の」、དངོས་སུ་「直接」、ཞལ་「〔仏などの〕お顔」

16. སེམས་ཉིད་རང་གིས་རང་གི་གནས་ལུགས་མ་རིག་པར་ཐོག་མ་མེད་པ་ནས་བདག་གཞན་གཉིས་སུ་སྣང་བར་གྱུར༔

　＊གནས་ལུགས་「あり方、真のあり方、実相」、རིག་པ། (ཐ་མི་དད་པ། 無変化)「見える、現れる、理

解する」＝མཐོང་བའམ་ཤེས་པའམ་རྟོགས་པ།
17. བསམ་གཏན་མ་བསྒོམས་ན་ཤེས་རབ་མི་སྐྱེ། དེ་མ་སྐྱེས་ན་བྱང་ཆུབ་མི་ཐོབ་་་
18. ངས་ཐབས་ལམ་བསྒོམ་པ་ལ་སྙིང་རུས་དང་སེམས་བསྐྱེད་གཉིས་དགོས་པ་་་
　＊ཐབས་ལམ་「方便道」、སྙིང་རུས་「勤勉さ、努力、精進」
19. བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཀུན་རྫོབ་ཙམ་དུ་སེམས་ཅན་རྣམས་ཐེག་པ་ལ་རིམ་གྱིས་གཞུག་པའི་དོན་དུ་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ།
　＊ཀུན་རྫོབ་「世俗」、འཇུག་པ། (ཐ་དད་པ། བཅུག་པ། གཞུག་པ། ཆུག)「〔器などの中に〕入る、侵入する、入れる、させる、実行する」

記憶すべき単語

སྐྱབས་	避難所	ལམ་	道
ཕྱག་འཚལ་བ་	帰命する	དྲན་པ་	注意する、念じる
འཁྲིད་པ་	導く、指導する	འདུལ་བ་	陶冶する
དུས་	時	ལེན་པ་	取る
ཕྱོགས་	方向、側	སྤང་བ་	捨てる
དགྲ་བཅོམ་པ་	阿羅漢	བཀའ་	お言葉
དབང་	力、灌頂	བརྒྱུད་	伝統
ཐོས་པ་	聴聞する	བྱིན་རླབས་	加持
ཐབས་	方法、方便	འབྱོན་པ་	到着する、出発する
སྣང་བ་	現れる、現れ	སྟོང་པ་	空、空である

記憶すべき詩

།བློ་ཆོས་སུ་འགྲོ་བར་བྱིན་གྱིས་རློབས། །ཆོས་ལམ་དུ་འགྲོ་བར་བྱིན་གྱིས་རློབས། །ལམ་འཁྲུལ་པ་སེལ་བར་བྱིན་གྱིས་རློབས། །འཁྲུལ་པ་ཡེ་ཤེས་སུ་འཆར་བར་བྱིན་གྱིས་རློབས།
「意識が法に向かうよう加持してください。法〔に向かうのに〕道にそって進めるよう加持してください。道〔を行くことによって〕誤りを取り除けるよう加持してください。誤った〔知〕が智慧となって現れるよう加持してください。」